

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดบทบาทภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยปฏิบัติรองรับภารกิจตามนโยบายการกระจายจากส่วนกลาง ทั้งการกระจายงานของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ลงสู่ท้องถิ่น การกระจายงบประมาณให้ท้องถิ่นบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยตนเอง ตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2546 ปัจจุบันได้ยกเลิกและใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ให้แนวทางจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กำหนดองค์กรจัดทำแผนพัฒนา ขั้นตอนดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง การพัฒนา และเพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด และแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานของท้องถิ่นให้มีความคล่องตัว สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกทั้งเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ และเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ

รวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

การจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางในการพัฒนาส่วนท้องถิ่นที่ชัดเจน มีแผนงาน โครงการพัฒนาตามความต้องการของประชาชน สามารถใช้แผนพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา ตามข้อบังคับ และงบประมาณรายจ่าย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และทำให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้าว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินงานอะไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านความถูกต้อง และโปร่งใส จะเห็นได้ว่า ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนาไว้ไม่ได้มาตรฐาน การพัฒนาส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะไม่บรรลุเป้าหมายได้ (กรมการปกครอง. 2539 : 18)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จึงได้จัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี การเสนอสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา ตามข้อบังคับ และงบประมาณรายจ่าย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า ได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี ซึ่งมีการจัดประชุมผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงแนวทางและวัตถุประสงค์ในการที่จะออกประชาคมให้ผู้นำชุมชนทราบ พร้อมกำหนดการในการออกประชาคมในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ และเข้าร่วมการประชุมประชาคมตามกำหนดการดังกล่าว โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า ได้มีการชี้แจงถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าร่วมในเวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้เล็งเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี อันจะเป็นประโยชน์ในการจัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งจากสถิติจำนวนประชาชนที่เข้าร่วมประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ประจำปี 2551 จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมมีจำนวน 896 คน และในปี 2552 ประชาชนเข้า

ร่วมการประชุมประชาคม มีเพียงจำนวน 640 คน จากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6,614 คน มีผู้เข้าร่วมประชาคมคิดเป็นร้อยละ 9.68 ซึ่งมีจำนวนลดลง โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน ซึ่งทำให้ประสิทธิผลของกระบวนการจัดทำแผนในขั้นตอนการมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลลดลง ทำให้ทราบข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ครบถ้วนในทุกด้าน

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะพนักงานส่วนตำบลตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอยู่ในระดับใด และประชาชนมีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอย่างไรในการเข้าร่วมเวทีประชาคมเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง ตลอดจนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในเขตพื้นที่ต่อไป

คำถามการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับใด
2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกโดยภาพรวมและรายด้าน
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามทะเบียนราษฎร จำนวน 6,614 คน (สำนักบริหารงานทะเบียน อำเภอวาปีปทุม. 2552 : 1)
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 378 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane. 1973 : 125)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยกรอบแนวคิดที่ได้นั้น ได้นำมาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน รวมกัน แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ
- 3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ
- 3.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
- 3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการสมัครใจการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของชุมชนตั้งแต่การค้นหาปัญหา การตัดสินใจวางแผนในกิจกรรม การร่วมดำเนินการตามแผน การได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรมจากกิจกรรม และการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหามากบทเรียนรู้ร่วมกันของกิจกรรมการพัฒนานั้นๆ

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี หมายถึงแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณ ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุง เป็นประจำทุกปี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หมายถึง การที่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา และการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับ ผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้ผู้บริหารขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นได้รับทราบ

1. การมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง การเสนอ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ร่วมคิดและตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อ แก้ไขปัญหา การริเริ่มกำหนดเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของ ชุมชน การร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายจัดสรรงบประมาณประจำปีและจัดลำดับ ความสำคัญความต้องการของท้องถิ่น

2. การมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ หมายถึง การเข้าร่วมปฏิบัติตาม นโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ร่างแผนพัฒนา การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ของโครงการ การรับงานจ้างเหมาโครงการ การรับการแต่งตั้ง / รับเชิญ ให้เป็นผู้มี ส่วนร่วมการดำเนินเกี่ยวกับแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับความสะดวกสบาย จากการดำเนินงานโครงการด้านสาธารณูปโภค การร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนด้าน งบประมาณและด้านส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การได้รับความ รู้จากการเข้าร่วมการฝึกอบรมในการจัดการอบรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบการบริหารงาน การดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาและความโปร่งใสของการบริการงาน การประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประโยชน์การศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอนาข่า จังหวัดมหาสารคาม

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอนาข่า จังหวัดมหาสารคาม

3. ทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

4. ทำให้ประชาชนได้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมของตนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เข้าใจระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY